

Adeu a Isabel-Clara Simó, una intel·lectual que sempre va mantenir un esperit combatiu

Keep calm

Isabel-Clara Simó

‘Desprecian cuanto ignoran’

“Castilla miserable, ayer dominadora, envuelta en sus andrajos desprecia cuanto ignora.”
Tals són els versos d'Antonio Machado.

M'han vingut a la memòria perquè en aquesta setmana han passat tantes coses! I tan essencials! De fet, ens ha canviat la vida, Europa, que abans ens ignorava, i ara gosa oferir peix bullit. Quina ha estat la rèplica espanyola? Atacar Quim Torra, president de la Generalitat de Catalunya, a veure si l'escanyen. L'odi és de tal magnitud que no els fa res dir-ne barbaritats. Abraonar-se contra el feble (ells tenen tot l'aparell de l'Estat) és manca de grandesa. I ho estem vivint. Machado també esmenta que “trepaba por los cerros que habitan las rapaces aves de altura” (oh, l'àguila imperial). Total, que Puigdemont i Comín recuperen la seva acta de diputats a l'eurocambra; i Jun-

Quina ha estat la rèplica espanyola? Atacar Quim Torra, president de la Generalitat de Catalunya, a veure si l'escanyen

queras recupera la seva dignitat. Perquè ara Europa, farta de les problemàtiques internes d'un estat membre, està reaccionant. I el rei? No en va tenir prou amb aquelles miserables paraules del 3 d'octubre sinó que les ha ratificat amb motiu del dia de Nadal, sense que la seva vulgaritat li ho impedís. Ja podem estar desarmats els catalans (PPCC), que amb aquests voltors tan baixos i a cegues, ja podem barallar-nos, ja podem aguantar els tancs al carrer o els podem apartar en un buf de vent. I a propòsit: heu observat que no s'atreviran a atacar-nos, primer perquè som ciutadans europeus, segon perquè no gosaran fer un altre cop d'estat militar com el que va perpetrar la Guàrdia Civil –per què en continuen denominant “el glorioso cuerpo”–, que va fer un cop d'estat al carrer amb els tancs per València, i a dins del Parlament espanyol tombant tothom a terra i amb trets al sostre. Que diuen que “en Tal” és proetarra? Més haurien de confessar que la Guàrdia Civil és postcolpista. La història té memòria. I aquesta ha estat una setmana molt moguda.

L'últim article a El Punt Avui.

Va ser publicat el dimarts dia 31 de desembre del 2019.

Mirador

Literatura i compromís

Alex Martín Escribà
Filòleg

La trajectòria literària d'Isabel-Clara Simó ha estat una de les més prolífiques de les nostres lletres. Ha creat diversos gèneres i ha destacat, per damunt de tot, el seu gran compromís social i literari.

Si ens centrem en la inclusió de l'autora a la novel·la negra, és a dir, aquella que té per objectiu una crítica de l'entorn sociopolític, podem trobar-hi una important llista de títols. La seva aportació cal situar-la a la dècada dels noranta, quan a Catalunya ja hi havia precedents. A més dels pioners Rafael Tasis, Maria Aurèlia Capmany i Manuel de Pedrolo, als setanta va començar a haver-hi un cert ressò amb autors com Manuel Vázquez Montalbán i Jaume Fuster, que van engegar la màquina del gènere de crim a l'americana. Els vuitanta van ser els de la irrupció de les col·leccions i noves fornades d'autors: Maria Antònia Oliver, Margarida Aritzeta, Andreu Martín, Ferran Torrent, Antoni Serra... Darrere d'això hi havia alguns elements comuns en el que anomenaríem l'“educació sentimental del grup”. En tots convergia una determinada devoció pel cinema clàssic nord-americà, pels autors de culte d'aquest corrent i, sobretot, l'interès de jugar amb la intriga aprofitant les circumstàncies que els envoltaven: reproduint-les, retratant-les amb ànim de denúncia.

És al bell mig d'aquest centre d'ebullició on cal situar la presència de l'obra negra de Simó. És a dir, en cert sentit va seguir una moda que venia condicionada per la demanda social d'aquesta mena d'escriptura. De fet, la seva aportació més frondosa es produeix durant aquells anys i consta de diversos títols que poden titllar-se de policíacs encara que n'hi ha hagut de posteriors i d'altres que hi flirtegen: entre els més destacats podem citar *La veïna*

(1990), *La Nati* (1991), *Una ombra fosca com un núvol de tempesta* (1991), *El Mas del diable* (1992), *La vida sense ell* (2000) i *La sarbatana* (2019). Tots els títols es podrien ubicar, com a mínim per afinitats, en l'anomenat gènere negre. En gairebé tots sempre hi ha un delictes com a procediment habitual i s'obre la peripècia d'esbrinar les causes, el mòbil i l'autor de l'homicidi, elements que demanen la cooperació del lector. Sota el joc de les aparences (“res no és el que sembla”, màxima de la novel·la policíaca), Simó aprofita per cons-

Cal destacar la denúncia implícita de les injustícies que fa Simó: el sotmetiment de la dona, les desigualtats, la crueltat, la procedència fosca de les grans fortunes...

truir les històries i ens descobreix les grans mentides amagades sota la imatge de la respectabilitat o bé com és de manipulable l'ésser humà quan viu en contacte amb el poder. En tots aquests títols s'oposen dues tendències: la de l'individu que defensa la seva dignitat o la de la seva integritat, enfront de la d'uns altres que des dels poders en funció d'uns interessos lucratis no dubten a treure'n profit. És a dir, mostra la contradicció entre allò que els personatges són davant de la societat i les seves misèries internes.

Un altre dels punts forts en la narrativa de Simó recau en la feminitat. Lluny de fer una valoració sobre el feminisme –en

aquest sentit és interessant llegir novel·les com *Júlia* (1983) i *És quan miro que hi veig clar* (1979) com una de les fites en l'enfocament de la feminitat dins la literatura catalana contemporània– del seu discurs narratiu, ens interessa exposar com aporta una visió de les vivències femenines, que tenen una importància cabdal en el desenvolupament de les seves històries. La visió de la dona forta, amb capacitat per decidir, enfrontar-se a les circumstàncies, fins i tot per manipular o per assassinar, contrasta amb la de la dona sotmesa i resignada davant la figura del mascle. Més encara, hem de ser conscients que un territori com el de la novel·la negra, molt masculinitzat per la recepció de clàssics nord-americans, assoleix una nova dimensió amb l'arribada al gènere d'autores com Oliver, Aritzeta i Simó. Tot i el canvi, la importància de la dona com a personatge entra en allò que actualment s'entén com a paritat. És a dir, si fem un balanç sobre la presència femenina en el gènere ens adonem que fins a l'aparició d'aquestes autores no hi havia una presència constant de dones normals a les novel·les negres, on sovintejaven les meuques, periodistes o investigadores atractives, i prou.

Finalment, cal destacar la denúncia implícita de les injustícies, en què Simó té tendència a reflectir determinats temes que es manifesten com a motius literaris: el sotmetiment de la dona, les desigualtats, la crueltat, la procedència fosca de les grans fortunes, l'explotació humana, la legitimitat o no del delictes...

Hem perdut Isabel-Clara Simó, però ens resten els seus escrits, que cal rellegir per retre-li l'homenatge que es mereix i recordar-la sempre com una de les fites imprescindibles de la literatura catalana d'aquests darrers anys. ■

Mirador

‘Canigó’, premsa de resistència

Isabel-Clara mereixia més que cap altra dona sobiranista i activista ser diputada. Va ser-hi a prop quan va formar part de la llista de Barcelona de Solidaritat promoguda per Joan Laporta. “Un cop més, com a Nacionalistes d'Esquerra, hem tornat a fallar”, es lamentava quan aquest moviment, en el qual alguns vam tornar a dipositar les esperances, va quedar fora del Parlament a les eleccions del 2012.

Però ella, que acostumava a parlar clar i sense embuts sobre la situació política catalana basada en l'autonomisme, no va defallir i fora de l'arc parlamentari va continuar militant per la causa d'uns Països Catalans lliures de la tenalla d'un Estat espanyol ancorat en el feudalisme. D'ideologia marxista però lliurepensadora, va acostar-se al pensament dels nous movi-

ments socials dels anys setanta i vuitanta. Quan el 1971 va agafar la direcció del setmanari *Canigó*, impulsat pel seu company Xavier Dalfó, va iniciar un periodisme de resistència i de compromís en la defensa de la llengua i del territori amenaçat pel “desarrollismo” i l'especulació dels darrers anys del franquisme.

Ens deixa un llegat literari prolífic i amb títols que van ser en el seu temps extraordinàriament populars. Veus crítiques i sàvies ho valoraran a partir d'ara. Però jo avui voldria valorar la tasca pionera en el periodisme combatiu, que va ser durament reprimit i poc ajudat pels nostres governants. “He viscut la policia a la redacció registrant-ho tot i emportant-se planxes i material; he viscut moltes continuades per foteses delirants, moltes que estaven

fora de l'abast de les modestes finances de la revista; he viscut el reguitzell de redactors que han hagut de passar pel *departamento de lo criminal* als jutjats; he viscut –estic vivint-ho– querelles crimi-

La revista que dirigia amb Xavier Dalfó va ser el primer setmanari a donar veu als nous moviments socials

nals contra nosaltres per atrevir-nos a dir que volem que la nostra pàtria sigui independent.” Ho va escriure a *L'Avenç* l'any 1979.

Defensora de l'autogestió en el sector

Mirador

Una veu potent i clara

“Jo, que sempre m'he declarat independentista, sovint afegeixo que sóc independentista amb moltes ganes de deixar de ser-ho. No: hem de continuar creient en la llibertat i hem de continuar unint les veus diverses cap a l'objectiu de l'alliberament nacional i de classe. Jo he estat en el PSAN, i per això he començat dient que la notícia de la suspensió d'activitats per part del PSAN m'ha colpit personalment.” (Isabel-Clara Simó, El Punt Avui, 27 d'octubre del 2015).

Ens vam conèixer en la dècada dels 70, a poc d'iniciar les activitats del PSAN al País Valencià, quan ella formava part del Front Cultural del partit i, com a directora de la revista *Canigó*, aixoplugava el grup de lletraferits Trencavel (Xavier Romeu, Jaume Fuster, Maria Antònia Oliver, Quim Soler, Joan Rendé, Guillem-Jordi Graells...), que publicaven articles de contingut cultural i polític, al servei de l'alliberament nacional i de classe del poble català. Ens trobàvem a Besalú, a Barcelona, a ca l'Antoni Miró, el “solitari far de migjorn” segons la poètica descripció de Salvador Espriu, als Premis Octubre de València...

Al llarg dels anys, la Isabel-Clara mai no va deixar de defensar “els tres eixos sobre els quals descansa –són els seus mots– el futur del nostre poble: la independència, la unió dels Països Catalans i el socialisme alliberador”. Va col·laborar sempre en tot allò que se li demanava des del País Valencià, fent conferències, presentant els seus llibres, impartint cursos de literatura, com el que va

Isabel-Clara Simó, Miqueleta d'Honor a València l'any 2012 ■ EPA

fer en aquell estatge memorable a Morella, el 1983, per a formació dels mestres que havien d'introduir el català a l'escola pública valenciana. Va venir a rebre guardons, com ara el Premi de la Crítica en Comunicació i Difusió Cultural 2016 que, a Isabel-Clara Simó i Xavier Dalfo conjuntament, els va atorgar l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana de la Universitat de València. I va baixar infinitats de vegades per a celebrar amb els amics i amigues aniversaris plaents però també per acomiadar amics insubstituïbles, com ara l'enyorat Ovidi Montllor o l'entrañable Enric Valor, que casualment va faltar un 13 de gener, igual que

Maria Conca i Josep Guia
Filòlegs i activistes polítics

ella, però amb 20 anys de diferència. La militància política amb Isabel-Clara Simó, la vam retrobar a la fi de la primera dècada d'aquest segle impulsant Solidaritat Catalana per la Independència (ella com a independent, nosaltres com a militants del PSAN), en uns moments en què la CUP es dedicava només a la política municipal, ERC continuava aparant la independència, embolicada amb el tripartit, i Convergència encara no havia descobert la bona nova de l'independentisme.

Esperem que els independentistes d'avui, homes i dones, sàpiguen ser fidels al teu mestratge

En aquesta etapa, li vam demanar una anàlisi política i punyent de la situació del món literari català. Amb el pseudònim Col·lectiu L'or del Ring i el compromís de no fer públic, en vida seva, que l'havia escrit ella, va aparèixer a la revista *Lluita* 289 (octubre-novembre 2013) el treball *La literatura en català, avui*. Un article de lectura imprescindible, que acaba així: “Fa ganes de crear una cèl·lula clandestina d'escriptors (o un front cultural), com en les èpoques heroiques de la dictadura”.

Molt estimada Isabel, trobarem a faltar la teva veu potent i clara, la teva amistat i la teva lucidesa d'alcoiana catalana de fil de vent. Esperem que els independentistes d'avui, homes i dones, sàpiguen ser fidels al teu mestratge

Santi Vilanova
Periodista i escriptor

periodístic, va donar suport i va col·laborar en una columna setmanal en el *Diario de Barcelona* (1983-84), aquell *Brusi* que periodistes i treballadors de tallers vam salvar de caure en l'extremadreta.

Les hemeroteques poden ratificar les nombroses portades que *Canigó* va dedicar a la lluita ecologista i antinuclear (especialment a la defensa dels aiguamolls de l'Empordà, el seu paisatge estimat junt amb el de la seva terra nadiua d'Alcoi; de les cales de la Costa Brava; dels volcans de la Garrotxa; dels inicis de l'econacionalisme i l'ecofeminisme...) Molts periodistes marginats dels diaris controlats per la burgesia ens vam aixoplugar a les pàgines de *Canigó*. Patriotes honestes i radicals com ella, pioneres d'una nova societat, són un exemple per a les joves generacions que mobilitzades reclamen el dret a l'auto-determinació.

Les frases

“Una dona de lletres compromesa, que va eixamplar la nostra literatura. El seu nom perdurarà tant com les seves històries”

Ximo Puig
PRESIDENT DE LA GENERALITAT

“Lluitadora incansable per la independència dels Països Catalans. Catalunya perd una de les veus més lliures”

Quim Torra
PRESIDENT DE LA GENERALITAT

“Isabel-Clara Simó, contundent, sempre: ‘Quan es governa de debò en llibertat, apareixen les llibertats concretes’”

Mariàngela Vilallonga
CONSELLERA DE CULTURA

“Parlar d'Isabel-Clara Simó és parlar de la nostra literatura en majúscules, d'una dona que ha dignificat el poble valencià”

Vicent Marzá
CONSELLER D'EDUCACIÓ I CULTURA

“Gràcies per la vida plena de compromís, dignitat i tendresa que has compartit amb tots nosaltres!”

Jordi Sánchez
EXPRESIDENT DE L'ANC A LA PRESÓ

“Compromesa, forta, valenta i referent. Les teues lletres ens acompanyaran sempre”

ACCIÓ CULTURAL DEL PAÍS VALENCIÀ

“S'ha mort la Isabel-Clara Simó. Que plorin les paraules”

Núria Cadenes
ESCRITORA

“Una escriptura d'un coratge, d'un talent i d'un compromís excepcionals. Tristesa i gratitud immenses”

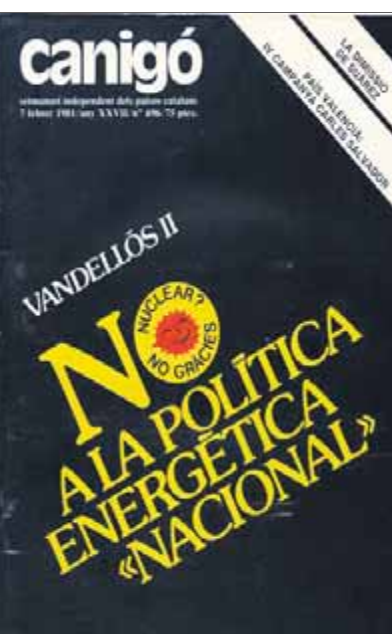
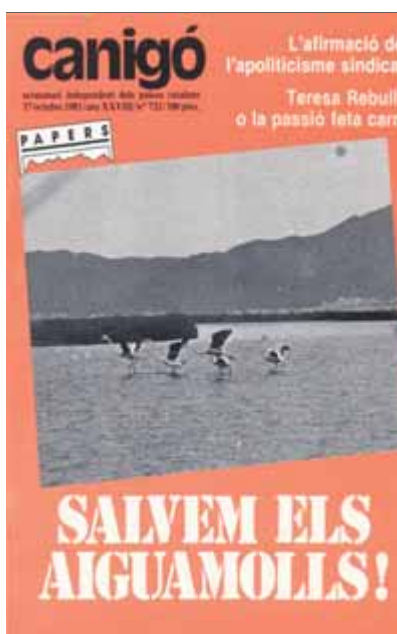
Carles Duarte
POETA I LINGÜISTA

“Soc desgraciada si no escric”, i nosaltres a partir d'avui som molt desgraciats sense tu!, Isabel-Clara Simó”

Iolanda Batallé
DIRECTORA INSTITUT RAMON LLULL

“La Isabel-Clara Simó era un volcà que em pensava que res, mai, no aconseguiria apagar”

Joan-Lluís Lluís
ESCRITOR

Cobertes de la revista 'Canigó' de principis dels anys vuitanta sobre la defensa dels aiguamolls de l'empresa i la política nuclear ■ UA

